

ROCZNIK TOMISTYCZNY

7 (2018)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
7 (2018)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY
7 (2018)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Magdalena Płotka (zastępca redaktora naczelnego / deputy editor), Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Pavol Dancák, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Paul J. Cornish, Tomasz Pawlikowski, Marie-Dominique Goutierre, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Marek Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Elżbieta Pachciarek (j. polski), Bernice McManus-Falkowska, Ewa A. Pichola, Magdalena Płotka (j. angielski), Christel Martin, Iwona Bartnicka (j. francuski), Adam M. Filipowicz, Michał Zembrzusi (greka, łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2018

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów

POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93,

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	11
Raymond Leo Cardinal Burke The Crisis regarding Marriage in the Present Day.....	13

Wokół myśli Étienne'a Gilsona w rocznicę śmierci

Mieczysław Gogacz Gilson i filozofia.....	39
Richard Fafara Philosophy and Civilization	53
Peter Redpath An American Perspective on the Christian Philosophy of St. Thomas Aquinas: Midwife to Birth of a New and Improved Global Civilization of Freedom!.....	61
Curtis L. Hancock The Elusiveness of Happiness in the Modern World.....	71
Nicolas Moscicki Gilson - voudrait-il deconstruire la metaphysique?.....	79
Michał Zembrzuski In Defense of Realism. The Metaphysical Thought of Mieczysław Gogacz	105
Mieczysław Gogacz Wpływ Étienne'a Gilsona na filozofię w Polsce	119

Rozprawy i artykuły

Artur Andrzejuk Własności istnieniowe bytu w interpretacji tomizmu konsekwentnego.....	131
Michał Zembrzuski Problem <i>mind-body</i> w świetle Tomaszowej koncepcji hylemorfizmu.....	159
Marcin W. Bukala Siódme: „Nie kradnij”. O średniowiecznym odkrywaniu rynku na marginesie książki Paola Prodiego	177
Artur Andrzejuk Problem pojęcia natury w pismach Tomasza z Akwinu	193
Magdalena Płotka From <i>scibile</i> to <i>operabile</i> . Metaphilosophical and Methodological Debate on Practical Character of Artes in 15th Century Cracow.....	213
Izabella Andrzejuk Filozoficzne podłoże mistyki św. Jana od Krzyża	229

Magdalena Płotka	
Action and Happiness. A Reinterpretation of Thomas Aquinas's Theory of Happiness in Paul's of Wroclaw Ethical Thought	241
Krzysztof A. Wojcieszek	
Cnota trzeźwości: indywidualna czy społeczna?.....	255
Ewa Agnieszka Pichola	
Ne ite ad Thomam, sed ad von Hildebrand.....	271
Jan Pocij	
Konsekwencje metafizyczne ujęć materii i ruchu we współczesnej fizyce.....	287
Tomasz Pawlikowski	
Klasyczne ujęcia problemu prawdy w „post-świecie”	313

Sprawozdania i recenzje

Natalia Herold	
Naukowe Towarzystwo Tomistyczne	347
Izabella Andrzejuk	
Sprawozdanie z sympozjum naukowego „Tomizm konsekwentny” – 18 listopada 2017 roku.....	351
Michał Zembrzowski	
Sympozjum Tomistyczne na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – 28 lutego 2018 roku.....	355
Michał Zembrzowski	
Sprawozdanie z Sympozjum Tomistycznego w Łomży – 7 marca 2018 roku.....	359
Artur Andrzejuk	
Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Małżeństwo i rodzina. Źródła kryzysu i drogi wyjścia” – 7 czerwca 2018 roku.....	365
Magdalena Płotka	
Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Filozofia a cywilizacje – w rocznicę śmierci Étienne'a Gilsona i Mieczysława Krąpca” – 8 czerwca 2018 roku ..	371
Natalia Herold	
Kulisy sporu o istotę i istnienie. Recenzja: Tomasz Sutton, <i>De esse et essentia</i> , Biblioteka Rocznika Tomistycznego, Warszawa 2018.....	377
Magdalena Płotka	
Świat uczuć i świat rozumu. Recenzja: Justyna Fiołek, <i>Świat uczuć u świętego Tomasza z Akwinu</i> , Warszawa 2017.....	385
Bożena Listkowska	
O nieprostych kwestiach w sposób prosty, jasny i precyzyjny. Recenzja: Artur Andrzejuk, <i>Tomasz z Akwinu jako filozof</i> , Warszawa 2017.	389
Izabella Andrzejuk	
Podstawy filozofii wychowania. Recenzja: Mikołaj Krasnodębski, <i>Antropologia edukacji - wybrane aporie w świetle filozofii klasycznej</i> , Głogów 2018	397

Polemiki i dyskusje

Nicolas Moscicki

Structure de l'être dans *La Somme contra Gentiles*. Essai de reflexion sur l'article de Professeur Artur Andrzejuk *Struktura bytu w «Summa contra Gentiles» Tomasza z Akwinu*, *Rocznik Tomistyczny / Annuaire Thomiste* N° 6 (2017).....405

Nota o autorach..... 421

Table of Contents

Editorial.....	11
Raymond Leo Cardinal Burke The Crisis regarding Marriage in the Present Day.....	13
On Étienne Gilson thought on the anniversary of his death	
Mieczysław Gogacz Gilson and Philosophy.....	39
Richard Fafara Philosophy and Civilization	53
Peter Redpath An American Perspective on the Christian Philosophy of St. Thomas Aquinas: Midwife to Birth of a New and Improved Global Civilization of Freedom!.....	61
Curtis L. Hancock The Elusiveness of Happiness in the Modern World.....	71
Nicolas Moscicki Did Gilson Intend to Deconstruct the Metaphysics?	79
Michał Zembrzuski In Defense of Realism. The Metaphysical Thought of Mieczysław Gogacz	105
Mieczysław Gogacz Influence of Étienne Gilson on Philosophy in Poland	119

Dissertations and articles

Artur Andrzejuk Existential Properties in the Interpretation of Consequent Thomism	131
Michał Zembrzuski Mind-body Problem in the Light of Aquinas's Conception of Hylomorphism	159
Marcin W. Bukala „Seventh: You shall not steal” – Notes on the Medieval „Discovering” of the Market in the Margin of Paulo Prodi's Book.....	177
Artur Andrzejuk Problem of the Concept of Nature in Thomas Aquinas's Texts.....	193
Magdalena Płotka From <i>scibile</i> to <i>operabile</i> . Metaphilosophical and Methodological Debate on Practical Character of Artes in 15th Century Cracow.....	213
Izabella Andrzejuk Philosophical Grounds of Mysticism of St. John of the Cross	229

Magdalena Płotka	
Action and Happiness. A Reinterpretation of Thomas Aquinas's Theory of Happiness in Paul's of Wroclaw Ethical Thought	241
Krzysztof A. Wojcieszek	
The Virtue of Sobriety: Individual or Social?.....	255
Ewa Agnieszka Pichola	
Ne ite ad Thomam, sed ad von Hildebrand [Do not go to Thomas, go to von Hildebrand].....	271
Jan Pocij	
The Metaphysical Consequences of the Concepts of Matter and Motion in Contemporary Physics.....	287
Tomasz Pawlikowski	
The Classic Approaches to the Problem of Truth in the „Post-World”	313

Reports and Reviews

Natalia Herold	
Scientific Thomistic Society	347
Izabella Andrzejuk	
Report on the Conference „Consequent Thomism” – 18th of November 2017	351
Michał Zembruski	
Report on the Thomistic Conference at Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw – 28th of February	355
Michał Zembruski	
Report on the Thomistic Conference in Łomża – 7th of March 2018.....	359
Artur Andrzejuk	
Report on the conference „Marriage and family. The sources of crisis and ways out” – 7th of June 2018.....	365
Magdalena Płotka	
Report on the International Conference „Philosophy and Civilisation – on the Anniversary of Death of Étienne Gilson and Mieczysław Krąpiec” – 8th of June 2018	371
Natalia Herold	
Behind the Scenes of the Essence and Existence Dispute. Review: Tomasz Sutton, <i>De esse et essentia</i> , Biblioteka Rocznika Tomistycznego, Warszawa 2018.....	377
Magdalena Płotka	
The World of Emotions and the World of Reason. Review: <i>Justyna Fiołek, Świat uczuć u świętego Tomasza z Akwinu</i> [The World of Emotions in Saint Thomas Aquinas], Katowice 2017.....	385
Bożena Listkowska	
On Non Simple Issues in a Simple, Clear and Precise Way. Review: Artur Andrzejuk, <i>Tomasz z Akwinu jako filozof</i> [Thomas Aquinas as a Philosopher], Warszawa 2017.....	389
Izabella Andrzejuk	
Basics of the Philosophy of Education. Review: Mikołaj Krasnodębski, <i>Antropologia edukacji - wybrane aporie w świetle filozofii klasycznej</i> [Anthropology of Education - Selected Aporias in the Light of Classical Philosophy], Głogów 2018.....	397

Controversy and Discussions

Nicolas Moscicki

Structure of Being in *Summa contra Gentiles*. An Attempt of Reflection on the Artur
Andrzejuk's Text *Struktura bytu w «Summa contra Gentiles» Tomasza z Akwinu*, *Rocznik
Tomistyczny / Thomistic Yearbook N° 6 (2017)* 405

Note about authors..... 421

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej pt. *Filozofia a cywilizacje – w rocznicę śmierci Étienne’a Gilsona i Mieczysława Krąpca* - 8 czerwca 2018 roku

Konferencja naukowa *Filozofia a cywilizacje – w rocznicę śmierci Étienne’a Gilsona i Mieczysława Krąpca* odbyła się 8 czerwca 2018 roku na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Konferencja była XVII spotkaniem Międzynarodowego Sympozjum z cyklu *Przyszłość cywilizacji Zachodu*. Wśród jej organizatorów wymienić należy: Sekcję Historii Filozofii UKSW, Katedrę Filozofii Kultury i Sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Fundację „Lubelska Szkoła Filozofii” oraz Adler-Aquinas Institute z USA.

Konferencję otworzył prof. dr hab. Artur Andrzejuk (UKSW). Po serdecznym przywitaniu wszystkich gości profesor Andrzejuk podkreślił, że Sekcja Historii Filozofii wciąż żywo kulturuje naukowe dziedzictwo o. Mieczysława Krąpca i Étienne’a Gilsona za pośred-

nictwem profesora Mieczysława Gogacza – tomisty, historyka filozofii średniowiecznej, wielkiego filozofa, który u zarania dziejów Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego dał początki nie tylko badaniom nad historią filozofii średniowiecznej, ale stworzył podwaliny pod kierunek filozoficzny jakim jest „tomizm konsekwentny”.

Jako pierwszy referat *Philosophy and Civilization* wygłosił profesor Richard Fafara z Adler-Aquinas Institute (USA). Profesor Fafara przypomniał esej Gilsona *Rola filozofii w dziejach cywilizacji* zaprezentowany na VI Międzynarodowym Kongresie Filozoficznym na Harvardzie w 1926 roku. Gilson nakreślił tam trzy ogólne tendencje wśród historyków filozofii. Po pierwsze, są tacy, którzy redukują historię filozofii do badania źródeł i znajdują wyjaśnienie filozofii poza nią samą (np. Marks i Durkheim). Po drugie, są ci, którzy starają się wyjść poza

źródła danej filozofii, a nawet poza pojęcia i obrazy, w których jest ona wyrażona, aby znaleźć oryginalną intuicję, która je generuje. Trzecie stanowisko, które zaproponował Gilson, to filozofia będąca przede wszystkim „miłością do mądrości”, ale nie ma mądrości bez prawdy. A prawda nie zależy ani od społeczeństwa, ani od kreatywnego geniuszu filozofów; to po prostu prawda. W swoim referacie Fafara zauważył, że gdy historia uznaje jedynie filozofie (np. Platona, Arystotelesa, św. Tomasza i Kartezjusza), to Gilson wprowadził niehistoryczną koncepcję filozofii.

Kolejny referat *Piękno i estetyka w ujęciu Gilsona*, poświęcony spuściznie wielkiego mediewisty wygłosił profesor Piotr Jaroszyński (KUL). Wystąpienie dotyczyło kryteriów piękna w sensie obiektywnym (przedmiotowym). Francuski filozof – w relacji profesora Jaroszyńskiego – za tradycją średniowieczną przypominał o zasadach *proportio et claritas*, które decydują o pięknie bytu.

Następnie referat *How realism promotes better social outcomes than empiricism and subjective idealism* wygłosił dr Juan Pablo Stegmann (University of Maryland University College, USA). Stegmann zaproponował model koncepcyjny, który sprzyja interdyscyplinarnemu myśleniu i krytycznemu myśleniu, łącząc trzy główne filozoficzne tradycje, które wpływają na współczesne myślenie – brytyjski empiryzm, subiektywny idealizm Europy kontynentalnej oraz realizm – z ich epistemologicznymi podstawami i nowoczesnymi dyscyplinami społecznymi: etyką, społeczną odpowiedzialnością oraz ekonomią poli-

tyczną. Celem badań przedstawionych w referacie było ukazanie, która z wymienionych trzech epistemologii daje lepsze wyniki społeczne. Przeprowadzona przez prelegenta w 60 krajach analiza statystyczna, zgodnie z epistemologią, która stanowi podstawę trzech analizowanych dyscyplin społecznych, wykazała, że istnieje istotna różnica w społecznym wpływie wartości kulturowych. Analiza statystyczna pokazała także większy wpływ społeczny realizmu niż empiryzmu i subiektywnego idealizmu.

Po przerwie na kawę kontynuowano obrady. Jako pierwszy w tej sesji wystąpił profesor Curtis Hancock (Rockhurst University, USA), a jego referat zatytułowany był *The Elusiveness of happiness in the Modern World*. Hancock odniósł się do słów „idee mają konsekwencje”, które stały się tytułem klasycznej książki Richarda Weavera o polityce i historii. W tej książce Weaver kataloguje i komentuje mnogość zmian, które zakłóciły kulturę w ciągu ostatnich czterystu lat. Z wyjątkiem pewnych przedstawicieli inteligencji w czasach renesansu, zmiany te były ledwo zauważalne. A jednak okazały się one głębokie i transformujące dla zachodniej cywilizacji. Dalej Hancock argumentował, że zmiany, jakie nastąpiły w kulturze i cywilizacji (porzucenie teleologicznej wizji natury i ludzkiej kondycji i zastąpienie jej materialistyczną, mechanistyczną), doprowadziły do załamania się zdolności człowieka do osiągnięcia szczęścia. Prelegent w ciekawy i kompetentny sposób pokazywał, jak naturalistyczna i mechanistyczna wizja świata obdarła człowieka z jego celowych działań.

Kolejne wystąpienie dotyczyło zagadnień antropologicznych, a wygłosiła je dr hab. Magdalena Płotka (UKSW). W swoim referacie *Properties of a man in the perspective of „metanoia”* prelegentka przedstawiła, w jaki sposób opracowana przez Mieczysława Gogacza metafizyka człowieka buduje etykę, której naczelną zasadą jest chronienie osób (relacji osobowych oraz człowieka jako osoby). Postępowanie według zasady chronienia osób prowadzi do *metanoi* – przemiany myślenia, tj. takiej przemiany duchowej, w wyniku której intelekt łączy się z prawdą, a wola – z dobrem.

Następnie wystąpił profesor Thomas Michaud (West Liberty University, USA) z referatem *Leadership Elitism: Idealism v. Realism*. Michaud argumentował, że jeśli się przyjmie, iż miarą wartości cywilizacji jest istota jej dominująca filozofii, wówczas filozofia przywództwa (*leadership philosophy*) cywilizacji jest niezbędna do oceny jej wartości. Filozofie przywództwa mogą przyczynić się do ukierunkowania, rozwoju, a nawet w dużej mierze zdefiniowania cywilizacji. Mogą przekształcić cywilizację w opresyjny totalitaryzm lub w humanitarną wolność; mogą stworzyć demokratyczną republikę, która ceni indywidualną osobę lub depersonalizujący kolektywizm społeczno-gospodarczy prowadzony przez elitarnych despotów. Ważne jest zatem, aby przedstawiać i dokonywać krytyki rozmaitych filozofii przywództwa, aby można było ujawnić ich tendencje do kształtowania cywilizacji. Aby tego dokonać, Prelegent zaproponował wykorzystanie cennych ram konceptualnych kontrastów pomiędzy

realizmem przywództwa a elitarnym idealizmem przywództwa.

Kolejnym prelegentem był dr Michał Zembrzuki (UKSW). Jego referat *In defense of realism. The metaphysical thought of Mieczysław Gogacz* stanowił systematyczne i wnikliwe studium wprowadzające w niuanse metafizyki tomizmu konsekwentnego. Doktor Zembrzuski pokazywał w wystąpieniu, w jaki sposób Mieczysław Gogacz w swojej filozofii podkreślał naczelną rolę rozważań metafizycznych, aby uczynić z filozofii dziedzinę adekwatną do analizowanej rzeczywistości. Twierdził, że metodologię metafizyki wyznacza spotkany, realnie istniejący byt jednostkowy. To nie zastosowana metoda wywołuje w ludzkim intelekcie skutki, które są wyrażane i porządkowane. To raczej byt składający się z istnienia i istoty wywołuje w intelekcie „mowę serca”, a więc rozumienia, którymi człowiek ponownie zwraca się do rzeczywistości, by lepiej ją uchwycić. O ile przedmiot wyznacza metodę metafizyki, o tyle zachodzi właściwa relacja poznawania nazywana „mową serca”, która w dalszej kolejności umożliwia tworzenie adekwatnej wiedzy o pryncypiach stanowiących byt. Tylko metafizyka skoncentrowana na ujmowaniu i prezentowaniu istnienia bytu może stać się – argumentował za Gogaczem prelegent – sposobem obrony realizmu w filozofii.

Po wystąpieniu dra Zembrzuskiego nastąpiła kolejna przerwa na kawę. Trzecią i ostatnią sesję konferencji rozpoczął prof. Peter Redpath (Adler–Aquinas Institute, USA), który wygłosił referat *An American Perspective Christian Philosophy*

of St. Thomas Aquinas: *Midwife to Birth of a New and Improved Global Civilization of Freedom!*. Profesor Redpath przed przedstawieniem swojego referatu w życzliwych słowach podziękował organizatorom Światowego Kongresu na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego za zaproszenie do dzisiejszej dyskusji na temat kluczowego współczesnego zagadnienia cywilizacji i filozofii. Przypomniwał również, że patronem gospodarza konferencji jest wielki kapłan i bohater zachodniej cywilizacji – kardynał Stefan Wyszyński. Następnie Prelegent odniósł się do słynnego dzieła Gilsona z 1937 roku zatytułowanego *Jedność filozoficznego doświadczenia*, w którym francuski filozof zadał bardzo trzeźwe pytanie: Czy porządek społeczny, zrodzony przez wspólną wiarę w wartość pewnych zasad, żyje dalej, gdy utraczona zostaje wiara w te zasady? W tym dziele Gilson nakreślił, że od zarania współczesnego świata w XVII wieku kultura zachodnia zaczęła angażować się w lekkomyślną przygodę porzucenia greckiej filozoficznej wizji wszechświata, którą Gilson nazwał „zachodnim *credo*”: niezbędnym zestawem zasad do założenia zachodniej cywilizacji i wszystkich jej instytucji kulturalnych. Zasady składające się na „zachodnie *credo*”, za pomocą którego kultura Zachodu tradycyjnie uzasadniała swoje instytucje kulturowe, to: 1) człowiek jest racjonalnym zwierzęciem i 2) Bóg istnieje. Coraz bardziej tracąc wiarę w te podstawowe zasady – twierdził Redpath – na współczesnym Zachodzie w dużej mierze straciliśmy zdolność myślenia filozoficznego. W rezultacie nie możemy

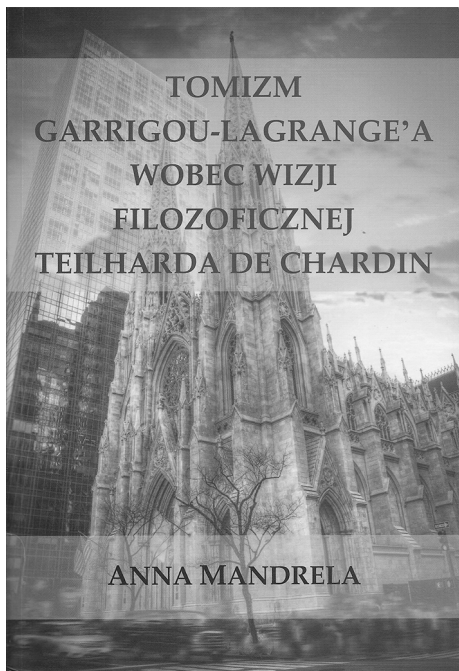
już racjonalnie i filozoficznie uzasadnić istnienia i zachowania zachodniej kultury i cywilizacji sobie lub komukolwiek innemu.

Jako ostatni zabrał głos prof. Artur Andrzejuk (UKSW). Wygłosił referat pt. *Koncepcja istnienia w tomizmie Gilsona i Krąpcza*, w którym zwrócił uwagę, że na problematykę istnienia natknął się Gilson podczas pracy nad swoim doktorem o Kartezjuszu, gdy musiał sięgnąć do tekstów św. Tomasza w sprawie terminologii scholastycznej, którą spotkał u Kartezjusza. Pierwszą formułę odczytania metafizyki św. Tomasz znajdujemy w książce *Tomizm* z 1919 roku. Problematyka *esse* jest tam jedynie zarysowana w rozdziale I zatytułowanym *Istnienie i rzeczywistość*. Mimo, że książka cała oparta jest zasadniczo na *Summa Theologiae*, to wspomniany rozdział odwołuje się w głównej mierze do *opusculum De ente et essentia* i dziedziczy zawartą tam propozycję dochodzenia do stwierdzenia istnienia bytu na drodze analizy jego istoty. Zarysowuje jednak Gilson we wspomnianej książce także swoją wersję teorii sądów egzystencjalnych, którą rozwinie w książce *Byt i istota* z 1948 roku. Według niej istnienie jest odkrywane niejako intuicyjnie, gdy jakkolwiek realny byt pojawi się w polu ludzkiego poznawania. Sąd o istnieniu tego bytu jest pierwszy i stanowi punkt wyjścia dalszych etapów poznania. Gilson nieco modyfikuje tę teorię w ostatnich swoich pracach metafizycznych, zebranych już po jego śmierci przez Henri Gouhier w książce *Constantes philosophiques de l'etre* z 1983 roku. W książce tej dużo miejsca poświęca Gilson transcendent-

liom i zdaje się dostrzegać drogę do zidentyfikowania aktu istnienia w bycie dzięki ich analizie. Wydaje się więc, że Gilson dostrzegał, iż w sądzie egzystencjalnym reagujemy bardziej na realność, jako skutek istnienia bytu, a nie na zawarty w nim akt istnienia, który stanowi przyczynę realności. Wyjaśnienie

tego wymaga jednak dalszych pogłębionych studiów.

Po wygłoszeniu swojego referatu prof. Andrzejuk podziękował wszystkim prelegentom za wystąpienia, pozostałym uczestnikom – za obecność oraz udział w dyskusji.

Anna Mandrela

*Tomizm Garrigou-Lagrange'a
wobec wizji filozoficznej Teilharda
de Chardin*

Kraków 2018

Książka Anny Mandreli dotyczy filozofii tomistycznej w wersji Reginalda Garrigou-Lagrange, skonfrontowanej z ujęciami Piotra Teilharda de Chardin. Z początku czytelnika może dziwić tak niezwykle zestawienie całkowicie różnych postaci, jednak po bliższym przyjrzeniu się rozprawie trzeba uznać trafność tego wyboru, gdyż tomizm Garrigou-Lagrange był zdecydowanie polemiczny. Jego ujęcia rodziły się w dyskusji z autorami, których zaliczał do modernistów, i wobec tego niezwykle wyraziście jawi się w konfrontacji z filozoficznymi wizjami Teilharda, które stały na antypodach tomizmu, uprawianego przez Garrigou-Lagrange. Anna Mandrela uważa, że u podstaw tomizmu i tradycyjnej teologii katolickiej legła klasyczna, tzw. korespondencyjna, definicja prawdy i wobec tego odejście od „chrześcijaństwa tomistycznego” uwarunkowane jest przede wszystkim odrzuceniem tej klasycznej definicji na korzyść innych. Garrigou-Lagrange przypisuje autorom „nowej teologii” preferowanie pragmatycznej definicji prawdy, co w sposób radykalny przewartościowuje koncepcję i cele uprawiania teologii (i, jak się wydaje, każdej innej nauki).

Wydawca: DeReggio sp. z o. o.

Nota o Autorach

Artur Andrzejuk – prof. dr hab., prof. zwyczaj. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW), na którego Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej oraz Sekcją Historii Filozofii. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Jest uczniem Profesora Mieczysława Gogacza. Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-4070>

Izabella Andrzejuk – dr, wykładowca w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki oraz Wyższej Szkole Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych, a także na studiach podyplomowych Wydziału Studiów nad Rodziną UKSW. Wielokrotnie wygłaszała wykłady i referaty w Wielkiej Brytanii na zaproszenie PUNO (Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie), IPAK (Instytutu Polskiego Akcji Katolickiej), PON UJ (Polskiego Ośrodka Naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie) oraz parafii polskich. Jest autorką ponad dwudziestu artykułów o tematyce filozoficznej. Zainteresowania naukowe: historia filozofii (arystotelizm, tomizm, filozofia polska); filozofia, etyka, klasyczna teoria człowieka, filozoficzne podstawy mistyki. Napisała książkę pt. *Filozofia przyjaźni. Tomasz z Akwinu* (Warszawa 2007). Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4961-2580>

Marcin W. Bukala – dr hab., prof. w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN, w Zakładzie Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Zajmuje się historią etyki i teologii moralnej w Średniowieczu, zwłaszcza etyki gospodarczej, a także historią prawa kanonicznego i edukacji. W latach 2005-2007 prowadził badania jako stypendysta Uniwersytetu Bolońskiego, pod opieką Profesora Ovidiego Capitaniego. Jest wydawcą tekstów z filozofii i teologii polskiej XIV i XV wieku i uczestnikiem projektu «Corpus Philosophorum Polonorum». Do nowszych publikacji tego autora należą m.in.: reedycja i polski przekład traktatów etyczno-ekonomicznych Mateusza z Krakowa (Kęty, 2011) oraz monografia *Risk and Medieval «Negotium»...* (Spoleto, 2014) o pojmowaniu ryzyka gospodarczego w prawie

kanonicznym i teologii u schyłku XII i w XIII stuleciu. M. W. Bukala jest też współautorem podręcznika *Biznes, etyka, odpowiedzialność* (Warszawa, 2012).

Raymond Leo Kardynał Burke – dr prawa kanonicznego. Był arcybiskupem St. Louis, prefektem Trybunału Sygnatury Apostolskiej oraz członkiem Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. W 2014 r. podpisał (wraz z trzema innymi kardynałami) *Dubia (Wątpliwości)* wobec adhortacji posynodalnej *Amoris Laetitia*, po czym został usunięty z funkcji prefekta Trybunału Sygnatury, a mianowany patronem Suwerennego Zakonu Maltańskiego (funkcja czysto formalna i w znacznym stopniu honorowa). Pomimo tego Kard. Burke nieustępliwie broni tradycyjnej doktryny katolickiej o nierozzerwalności małżeństwa, którą – jego zdaniem – wspomniana adhortacja zdaje się podważać.

Richard Fafara – dyplom magistra i doktora filozofii zrobił na Uniwersytecie w Toronto (Kanada). Studiował również na Sorbonie w Paryżu oraz Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Jest autorem, m.in., monografii *The Malebranche Moment: Selections from the Letters of Étienne Gilson & Henri Gouhier (1920-1936)*.

Mieczysław Gogacz – prof. zw. dr hab., emerytowany profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (dawnej Akademii Teologii Katolickiej). Stworzył konsekwentną odmianę tomizmu egzystencjalnego. W jego ramach broni teorii aktu istnienia i zasady niesprzeczności, tezy o odrębności i wewnętrznej jedności jednostkowych bytów oraz wynikającego z tych twierdzeń realizmu i pluralizmu bytowego. Zaproponował szereg doprecyzowań w dyscyplinach filozoficznych, takich jak filozofia bytu, antropologia filozoficzna, etyka i pedagogika. Formułował podstawy etyki zawodowej lekarza, żołnierza, funkcjonariusza Straży Granicznej; wykładał te etyki na AM, WAT i UW. Uczestniczył w debatach publicznych na temat ochrony życia, etyki zawodowej, racji stanu, polityki kulturalnej i naukowej państwa. Wykaz publikacji M.Gogacza obejmuje prawie 1000 pozycji.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0517-0781>

Curtis Hancock – jest emerytowanym profesorem filozofii. Sprawował funkcję prezesa American Maritain Association, jest współzałożycielem Gilson Society. Opublikował siedem książek, w tym *Recovering a Catholic Philosophy of Elementary Education* (Mount Pocono, Pennsylvania: Newman

House Press, 2005). Publikował również liczne artykuły i recenzje. Był aktywny w Ameryce i Europie, pisząc i wygłaszając wykłady na temat przywództwa, filozofii politycznej, etyki i filozofii religii.

Natalia Herold – mgr, absolwentka prawa i administracji na Uniwersytecie Gdańskim (lic.) i Uniwersytecie Warszawskim (mgr). Jest sekretarzem Zarządu Naukowego Towarzystwa Tomistycznego. Interesuje się filozofią klasyczną, a w niej szczególnie etyką i pedagogiką. Publikuje w „Roczniku Tomistycznym”.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-9495>

Bożena Listkowska – dr, adiunkt w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Ukończyła studia filologiczne na Wydziale Humanistycznym Akademii Bydgoskiej oraz studia filozoficzne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Doktorat nauk humanistycznych w zakresie filozofii otrzymała na UKSW w wyniku obrony rozprawy pt. *Łowiańskie modyfikacje tomizmu tradycyjnego w pracach ks. Piotra Chojnackiego*; wersja książkowa: *Tomizm otwarty Piotra Chojnackiego* (Bydgoszcz 2014). Prowadzi badania nad współczesną filozofią polską. Przedmiotami jej zainteresowań są w szczególności filozofia człowieka i metafizyka. Współredaktor serii książek: „Tomizm polski 1879–1918. Słownik filozofów”, „Tomizm polski 1919–1945. Słownik filozofów” i „Tomizm polski 1946–1965. Słownik filozofów”.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6635-5934>

Mikołaj Mościcki – dr, absolwent Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej na Akademii Teologii Katolickiej; (1976-78) stypendysta fundacji „Pax Christi” w Wiedniu; (1978-1980) stypendysta Rządu Francuskiego w Strasbourgu (1980) Uzyskał doktorat uniwersytecki z filozofii. Mieszka we Francji.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3999-1406>

Tomasz Pawlikowski – dr hab. , prof. Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi, absolwent ATK, doktor UW. Autor czterech książek o tematyce filozoficznej. Ostatnią była monografia *Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu*, Wydawnictwo (Lublin 2013). Ponadto autor jednej książki historycznej, kilkudziesięciu artykułów naukowych, 127 haseł w „Powszechnej Encyklopedii Filozofii” i 32 w „Encyklopedii Filozofii Polskiej”, a także ponad 20 pomniejszych publikacji (hasła w „Encyklopedii

Katolickiej”, „Wielkiej Encyklopedii PWN”, recenzje).

Ewa Agnieszka Pichola – mgr, absolwentka Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Obecnie doktorantka, kontynuuje badania w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przygotowuje rozprawę, w której analizuje dorobek Dietricha von Hildebranda z perspektywy obecności wątków modernistycznych w pismach niemieckiego fenomenologa. Interesuje się zagadnieniami z pogranicza metafizyki i psychologii, a dokładnie filozoficznych podstaw koncepcji psychologicznych i antropologicznych aspektów prawdy. Publikuje, uczestniczy w konferencjach, tłumaczy w j. angielskim.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6078-7384>

Magdalena Płotka – dr hab, kierownik (p/o) Katedry Historii Filozofii Polskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z-ca redaktora naczelnego Rocznika Tomistycznego. Zainteresowania naukowe skupiają się wokół średniowiecznej filozofii praktycznej, historii filozofii polskiej w XV i XVI wieku, paleografii łacińskiej oraz filozofii współczesnej. Jest autorką książki *Metafizyka i semantyka. Filozofia Jana Wersora* (Warszawa, 2013) oraz *Filozofia jako praktyka. Myśl krakowskiego praktycyzmu w XV i XVI* (Warszawa 2016). Publikuje w „Rocznikach Filozoficznych”, „Edukacji filozoficznej”, „Filo-sofiji”, „Roczniku Tomistycznym” i in.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6993-2178>

Jan Pocięj – inż., magister teologii. Napisał rozprawę doktorską w Instytucie Filozofii UJ na temat związków filozofii ks. prof. Tadeusza Wojciechowskiego z odkryciami fizyki i biologii dwudziestego wieku (2017). Autor artykułu „Piotra Semenki próba odnowy filozofii klasycznej” (RT 5(2016)). Uczestnik X Międzynarodowego Kongresu Ontologicznego w San Sebastian (2012), gdzie wygłosił referat „The Wave-Corpuscle Duality of Matter and the Nature of the Universe”. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół aktualizacji tomizmu w oparciu o współczesny obraz świata opracowany przez nauki przyrodnicze. Jest członkiem Sodalicii Świętej Jadwigi Królowej.
Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5698-6401>

Peter Redpath – jest rektorem Adler-Aquinas Institute; jest również dyrektorem Aquinas School of Leadership, kierownikiem studiów tomistycznych w Holy Apostles College and Seminary (USA); a także

aktywnym badaczem na Uniwersytecie Abat Oliba w Barcelonie (Hiszpania).

Krzysztof Andrzej Wojcieszek – dr hab., prof. Pedagogium Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Warszawie, gdzie kieruje Zakładem Profilaktyki Społecznej, Resocjalizacji i Pracy Socjalnej. Biolog molekularny, filozof (etyk), pedagog. Specjalizuje się w profilaktyce problemów alkoholowych, a filozoficznie w teorii rodzicielstwa, dydaktyce filozofii i analizie procesu rozpaczy. Członek konsultor Zespołu ds. Apostolstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych przy Konferencji Episkopatu Polski. Twórca wielu uznanych programów profilaktycznych („Noe”, „Debata”, „Korekta”, „Smak życia czyli debata o dopalaczach”, „ARS czyli jak dbać o miłość”). Autor licznych publikacji, zarówno filozoficznych, jak i zwłaszcza pedagogicznych. Ekspert wielu instytucji i zrzemień.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1047-8000>

Michał Zembruski – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Pracę doktorską poświęcił tematyce zmysłów wewnętrznych w koncepcji św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się problematyką epistemologiczną w starożytności i średniowieczu, a szczególnie problematyką pamięci i teorią intelektu możliwościowego i czynnego. Jest współredaktorem książek w serii „Opera Philosophorum Medii Aevii”. W jej ramach w 2012 opublikował monografię: Tomasz z Akwinu. *Komentarz „O pamięci i przypominaniu”*.

Nr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4647-479X>

